mr. R.J. Uhl
uitvoerend secretaris

Aan de Minister van Buitenlandse Zaken
mr. J.G. de Hoop Scheffer
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Leiden, 30 januari 2003

Betreft: Nederlands standpunt inzake aanval op Irak

Zeer geachte heer de Hoop Scheffer,

Hierbij wil het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM) uw aandacht vragen voor het volgende.

Het NJCM is zeer verontrust over een mogelijk op handen zijnd militair conflict in Irak. De juridische basis voor een Amerikaanse aanval ontbreekt op dit moment volledig en de feitelijke onderbouwing is discutabel.

Volgens de regels van het geldend internationaal recht zijn er twee mogelijke juridische gronden voor militaire interventie in een staat. Ten eerste is dat een Resolutie van de Veiligheidsraad onder Hoofdstuk VII van het Handvest van de Verenigde Naties. Resolutie 1441, waarin de wapeninspecties geregeld zijn, biedt echter geen juridische legitimatie voor militair ingrijpen, daar de Resolutie slechts vermeldt dat de Veiligheidsraad de situatie zal 'bezien' bij niet-nakoming van de verplichtingen door Irak. Om militair te kunnen interveniëren is derhalve een nieuwe Resolutie van de Raad nodig. De vraag is of deze er ooit zal komen gezien de opstelling hieromtrent van China, Rusland en Frankrijk.

De tweede grond voor militair ingrijpen is het recht van staten op zelfverdediging op basis van artikel 51 van het Handvest. Het NJCM is van mening dat een mogelijke militaire actie niet gebaseerd kan worden op dit artikel, aangezien Irak de Verenigde Staten niet heeft aangevallen en er geen bewijs is dat Irak een hand heeft gehad in de aanslagen van 11 september 2001. Uit de wapeninspecties is tot op heden niet onomwonden gebleken dat Irak massavernietigingswapens in voorraad heeft en daarmee een aanslag tegen Amerika aan het organiseren is. De gevonden raketkoppen zijn geen direct bewijs voor aanwezigheid van nucleaire wapens. Het 'pre-emptive strike' -argument van de regering Bush -tot op heden een zeer omstreden argument- ontbeert derhalve een feitelijke onderbouwing.

Daar komt nog bij dat een militair ingrijpen grote nadelige gevolgen zal hebben voor de mensenrechten van de burgerbevolking van Irak en dat een ingrijpen zelfs zou kunnen leiden tot een ernstige ontwrichting van de rechtsorde en de politieke stabiliteit in het Midden-Oosten, waar wederom de burgers de grootste slachtoffers van zullen worden. Verder dreigt er, zoals reeds is aangegeven door de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen, een humanitaire ramp als er in deze regio een vluchtelingenstroom op gang komt.
Derhalve wil het NJCM de regering wijzen op de bovenstaande regels van het internationaal recht. Het NJCM wil u eraan herinneren dat de regering op basis van artikel 90 van de Grondwet verplicht is om de ontwikkeling van de internationale rechtsorde te bevorderen.

Steun aan een niet door de Veiligheidsraad goedgekeurd militair ingrijpen van de Verenigde Staten en zijn mogelijke bondgenoten staat haaks op deze verplichting.

Het NJCM hoopt van ganser harte dat u bereid bent in internationale fora de juridische ontoelaatbaarheid en ongegrondheid van een militaire interventie op dit moment te benadrukken en zo te bevorderen dat een gewapend conflict voorkomen wordt.

Hoogachtend,

mr. Peter Mendelts
voorzitter